

Jézus kihallgatása és keresztre feszítése

SZOMBAT DÉLUTÁN

E HETI TANULMÁNYUNK: Zsoltárok 22:19; Dániel 9:24-27;
Márk 15; Lukács 13:1; János 1:1-3; 20:24-29

„Jézus kilenc óraker hangosan felkiáltott: »Elői, elői, lámá sabaktáni!«, amely azt jelenti: »Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem!«”
(Mk 15:34, ÚRK)?

Márk 15. fejezete Jézus szenvedéstörténetét közli. Beszámol kihallgatásáról, elítéléséről, arról, hogyan gúnyolták a katonák, miként feszítették keresztre, hogyan halt meg és temették el. Az itt ábrázolt események szigorú, letisztult részletességgel jelennek meg, valószínűleg azt akarta az író, hogy a tények magukért beszéljenek.

Az egész fejezetben jellemzően fontos szerepet kap az irónia. Emiatt hasznos egyértelműen meghatározni, hogy ez mit is jelent.

Az irónia három gyakori eleme 1) a jelentéstartalom két szintje, 2) a két szint tartalma ellenkező vagy egymással ellentétes és 3) aki nem látja az iróniát, nem ismeri fel, mi is történik valójában, nem tudja, hogy ő fogja elszünetelni a következményeket.

A héten vizsgálendő fejezet tele van fájdalmasan ironikus jelenetekkel, amelyek komoly igazságokra mutatnak rá Jézus halálával és annak jelentőségével kapcsolatban. Pilátus megkérdezte: „Te vagy a zsidók királya” (Mk 15:2, ÚRK)? A katonák a keresztre kitűzött táblán gúnyolódtak, a vallási vezetők így csúfolódtak: „Másokat megmentett, de magát nem tudja megmenteni” (Mk 15:31, ÚRK), aztán pedig váratlanul megjelent Arimáthiai József.

„TE VAGY A ZSIDÓK KIRÁLYA?”

Olvassuk el Mk 15:1-15 szakaszát! Milyen ironikus helyzet állt itt elő?

Poncius Pilátus Kr. u. 26-36 között volt Júdea kormányzója. Nem tekinthető szelíd uralkodónak, több kegyetlen tette iszonyt váltott ki a terület lakóiból (vö. Lk 13:1). Miután a zsidók kihallgatták Jézust, istenkáromlás vádjával halálos ítéletet mondtak ki rá. A római fennhatóság alatt azonban általában nem rendelhettek el kivégzést, ezért Pilátus elé hurcolták, hogy ő is elítélje.

Arról nincs említés, hogy milyen váddal állították Pilátus elé, de követketetni lehet rá a kormányzó rövid kérdéséből: „*Te vagy a zsidók királya*” (Mk 15:2, ÚRK)? Az ószövetségi időkben Izraelben felkenték a királyokat, ezért nem nehéz elképzelni, hogyan lehetett úgy csürni-csavarni a Messiás („Felkent”) elnevezést, mintha Jézus – szembeszállva a császárral – királyi tekintélyt igényelt volna magának. Tehát istenkáromlás vádjával állították a Szanhedrin elé, míg a kormányzó elé zendülés vádjával vitték, amire halálbüntetést is kiszabhattak.

A helyzet iróniája az, hogy Jézus egy személyben volt Messiás és a zsidók Királya. Hamis volt az istenkáromlásért és zendülésért kimondott kárhoztató ítélet, hiszen Őt megillette volna a hódolat és az imádat. Jézus azonban királyi módon járt el. „*Te mondod*” (Mk 15:2) – felelte diplomatikusan Pilátusnak. Nem tagadta a címet, de nem is erősítette meg. Válaszával talán azt sugallta, hogy valóban király, de másféle (vö. Jn 18:33-38).

Mk 15:6 verséből megtudjuk, hogy a páska ünnepén szokás volt megkegyelmezni egy fogolynak. Mk 15:9 versében Pilátus megkérdezte a tömeget, akarják-e, hogy szabadon bocsássa „a zsidók királyát”. Valószínűleg iróniával mondta, de az irónia valójában ellene fordult. Márk 15:9-10 az észlelés és az észlelés hiányának esettanulmánya. Pilátus átlátta: a vallási vezetők irigységből adták a kezébe Jézust, azt viszont nem ismerte fel, hogy a tömeg megkérdezésével valójában éppen az ő kezükre játssza át. Ők biztatták fel az embereket, hogy követeljék Jézus keresztre feszítését. Pilátus visszahőkölt: a keresztre feszítés borzalmas halálnem volt, főleg egy olyan ember számára, akit ártatlannak tartott. Fájdalmasan ironikus, hogy a pogány kormányzó szabadon akarta engedni a Messiást, a vallási vezetők azonban meg akarták feszíteni!

Mi védhet meg attól, hogy a tömeget kövessük, ha túl erős a nyomás?

„ÜDVÖZ LÉGY, ZSIDÓK KIRÁLYA!”

Olvassuk el Mk 15:15-20 szakaszát! Mit tettek a katonák Jézussal, és mi volt ennek a jelentősége?

A keresztre feszítés előtt a rómaiak kemény veréssel kínozták az elítélteket. Az áldozatról letépték a ruháit, egy póznához kötözték, majd megostorozták csonttal, üveg- és kődarabokkal meg szögekkel kivert bőrkorbáccsal.

Az ostromlás után a Jézus kivégzésével megbízott katonák folytatták a megalázást. Bíbor köntöst terítettek rá, töviskoronát nyomtak a fejébe és gúnyolták: „Üdvöz légy, zsidók királya” (Mk 15:18)! Egy egész zászlóalj lehetett ott, akár 200-600 fő.

Az olvasó egyértelműen látja az iróniát a jelenetben, mert Jézus valóban Király, és a katonák gúnyos szavai az igazságot hirdetik. A csúfolódásuk tulajdonképpen annak paródiája volt, ahogyan a katonák a római uralkodót szokták köszönteni: „Üdvöz légy, császár!” (Ave, Caesar!) Tehát valójában a császárhoz hasonlították.

A gúnyolódó katonák náddal csapkodták Jézus fejét, leköpdösték, letérdeltek előtte, mintha imádnák. A görögben mindhárom cselekményt olyan nyelvtani alakkal fejezték ki, ami többszöri ismétlésre utal. Ütlegeltek, leköpdösték, csúfondáros módon sorra letérdeltek előtte, Jézus pedig némán tűrte, minden reakció nélkül.

A római keresztre feszítés tipikus menetéhez az is hozzátartozott, hogy a ruhájától megfosztott elítélt maga vitte a keresztfét a vesztőhelyre. Ezzel is teljes egészében meg akarták alázni az illetőt az összegyűlteket előtt.

A zsidók azonban irtóztak a nyilvános lemeztelenítéstől. Mk 15:20 megjegyzi, hogy levették róla a bíborszínű köpenyt, és visszaadták rá a saját ruháját. Valószínűleg a rómaiak akkor és ott ebben engedtek a zsidóknak.

Gondoljunk bele a helyzet iróniájába! Gúnyolódva hajlongnak Jézus, mint egy király előtt, tettetett „hódolattal”, miközben Ő valóban Király, és nemcsak a zsidóké, hanem a rómaiaké is.

Ezeknek az embereknek fogalmuk sem volt róla, hogy mit cselekszenek. A tudatlanságuk miatt nem lesz mégsem mentség a számukra az ítélet napján?

A KERESZTRE FESZÍTÉS

Olvassuk el Mk 15:21-38 szakaszát! Milyen szörnyű, fájdalmas iróniával találkozunk ezekben az igeversekben?

A szenvedéstörténetnek ezen a pontján Jézus néma áldozat a halálát kívánó emberek kezében. Ebben az evangéliumban a tevékenysége domborodik ki egészen az elfogatásáig, ekkor azonban mások cselekszenek. Erős vándorprédikátor volt, de az elszenvedett verések, az étel- és alvás megvonás miatt anynyira legyengült, hogy egy idegennek kellett a kereszjtét vinnie. A kereszten levették a ruháját, amit azok a katonák szereztek meg, akik sorsot vetettek rá (vö. Zsolt 22:19). A keresztre feszítés aránylag vértelen kivégzési mód volt. A szegeket, amikkel az áldozatot a kereszthez erősítették (vö. Jn 20:24-29) valószínűleg a tenyér alatt, a csuklón ütötték át, ahol nincsenek vastagabb erek. (A héberben és a görögben a „kéz” szó egyaránt utalhat a kézre és az alkarra.) A tenyér (vagy a csukló) szerkezete önmagában nem képes megtartani a test súlyát a keresztre feszítés során. A szegekkel a középidéget ütötték át, ami az alkar középső részén fut. Ez elviselhetetlen fájdalommal járt, a légzés elnehezült. Ahhoz, hogy levegőt vegyenek, az áldozatoknak rá kellett nehézkedniük a szintén odaszegzett lábukra, megfeszíteni a karjukat, ami újra meg újra szörnyű kínt okozott. Halálukat végül valószínűleg fulladás okozta. Jézus rengeteg gúnyt és megaláztatást viselt el a kereszten. *Márk evangéliumát* átszövi a kinyilatkoztatás/titok motívum, mert Jézus általában kilétének elhallgatását kérte. Ennélfogva nem fordulnak gyakran elő az elbeszélésben olyan krisztológiai címek, mint „Úr”, „Isten Fia”, „Krisztus”. Ez azonban megváltozott a kereszttel jeleneténél, már nem lehetett eltitkolni, ki Ő. Ironikus módon éppen a vallási vezetők használták ezeket a címeket, gúnyolva Jézust, de ezzel önmaguk felett mondtak ítéletet. Az egyik gúnyos megjegyzésük különösen kirívó. *„Másokat megmentett, de magát nem tudja megmenteni”* (Mk 15:31, ÚRK). A kereszten függő Jézus tehetetlenségére akarták felhívni a figyelmet, amikor elismerték, hogy valóban segített másokon (a görög szó jelentése: „megment”, „gyógyít”, „szabadít”). Ironikus módon éppen azt mondták ki, hogy Ő a Megváltó. Az ironia pedig tovább is fokozódik: azért nem tudta magát megmenteni, és nem is mentette meg magát, mert a kereszten éppen másokat mentett meg!

Olvassuk el Jn 1:1-3 verseit, majd gondoljuk át, mit mond ez a szakasz Jézusról! Hogyan foghatjuk fel Krisztus halálának a jelentőségét a saját életünkre nézve?

ISTENTŐL ELHAGYOTTAN

Olvassuk el Mk 15:33-41 szakaszát! Krisztusnak egyedül melyik mondatát jegyzi fel Márk evangéliuma a kereszten elhangzottak közül? Mit jelent számunkra az Ő halála?

Márk evangéliuma rendkívül sötéten ábrázolja a keresztet, úgy fizikai, mint lelki értelemben. Déltől kezdve sűrű, természetfeletti sötétség ereszkedett le a Golgota hegyére, és körülbelül délután 3 óráig tartott. „Amikor hat óra lett, sötétség támadt az egész földön kilenc óráig” (Mk 15:33, ÚRK). Jézusnak a kereszten mondott szavait „az elhagyatottság kiáltásának” nevezik, amikor imádkozik, az Atyához kiált, kérdezi, hogy miért hagyta el Őt. Zsolt 22:2 versét idézi. Ugyanezt a zsoltárt említi még Mk 15:24, 29 is, jelezve, hogy Jézus halálával teljesedik az Írás. Még az emberek gonosz tervei ellenére is Isten akarata megy végbe. Jézusnak a kereszten elhangzott szavait az evangélium arámul, fordítással közli. Mk 15:34 versében azt mondta: „*Én Istenem, én Istenem!*” azaz „*Elói, Elói!*” (az arám *'elahi* átírása). Könnyen úgy érthette bárki, hogy Jézus Illést hívja (arámul *'elijjah*, ami azt jelenti: „Az én Istenem YHWH”). Néhány jelenlévő így is hallotta. Ebben a szakaszban feltűnőek a hasonlóságok Jézus keresztségével (Mk 1:9-11).

A keresztség (Mk 1:9-11)	A kereszt (Mk 15:34-39)
János megkereszteli Jézust	Jézus keresztsége (vö. Mk 10:38)
János (Illéshez hasonlítják; lásd Mk 9:11-13)	„Illést szólítja”
Megnyílik az ég	Kettéhasad a kárpit
Lélek (<i>pneuma</i>)	Jézus kileheli a lelkét (<i>expneó</i>)
Isten hangja: „ <i>Szeretett Fiam</i> ”	A százasos mondja: „ <i>Isten Fia</i> ”

A párhuzamok azt érzékeltetik, hogy Márk 1. fejezetében Jézus keresztsége a szolgálatának kezdete, amint Dán 9:24-27 megjövendölte, ami pedig Márk 15. fejezetében történt a keresztnél, az a szolgálatának a csúcspontja, célja – meghalt váltságul sokakért (Mk 10:45). Jézus kereszthalála Dán 9:24-27 próféciájának egy részét is beteljesíti. A templom kárpitjának kettéhasadása (Mk 15:38) azt jelzi, hogy az áldozati rendszer beteljesedett, a valóság találkozott az előképpel, az üdvtörténet új szakasza kezdődik.

Az emberek gonosz celszövései ellenére is beteljesedtek Isten céljai. Miért kell ebből megtanulnunk: történjék bármi körülöttünk, továbbra is bízhatunk Istenben, tudhatjuk, hogy végül győzedelmeskedni fog jósága?

A SÍRBATÉTEL

Olvassuk el Mk 15:42-47 verseit! Mi a jelentősége Arimátiai József közbelépésének, főleg mivel nincsenek ott Jézus tanítványai?

A drámai jelenetek után „prózaibb” dolgok következnek. Először is, a halottakat el kell temetni. A következőkben azonban több dolog is igencsak megható lelki értelemben, mások pedig rendkívül fontosak a történelem szempontjából.

Márk evangéliumában Arimátiai József ebben a szakaszban jelenik meg először és utoljára. A Szanhedrin és az úgynevezett „városi elit” egyik megbecsült tagja volt. Gazdag és elismert emberként tekintélye volt a helytartónál, ami magyarázza, miért bátorkodott Pilátushoz fordulni, hogy elkérje Jézus testét. Megható részlet, hogy a tanács egyik tagja ennyire odafigyelt Jézus temetésére. Mindeközben hol voltak Jézus bizalmasai, a tanítványai?

Itt az egyik rendkívül fontos történelmi adalék Jézus halálának igazolása. Mk 15:43 beszámol arról, hogy József elkérte Jézus testét. Pilátus meglepődött, amikor meghallotta, hogy Jézus már halott (Mk 15:44). Ezért hívatta a keresztre feszítéssel megbízott századost, és megkérdezte, hogy valóban meghalt-e már Jézus? A százados megerősítette, hogy igen.

Ez azért lényeges, mert egyesek később azt állították, hogy Jézus nem halt meg a kereszten, hanem csak elájult. A századosnak a római helytartó előtt tett jelentése határozottan cáfolja ezt az állítást. Végére is a rómaiak értettek az elítéltek kivégezéséhez.

József vászonlepedőt hozott, azzal tekerték be Jézus testét, majd egy sziklába vajt sírba helyezték, ami elég nagy volt ahhoz, hogy be is tudjanak menni (Mk 16:5). Józsefen kívül az evangélista két nőt is megemlít, akik látták a helyszínt: magdalai Mária és Mária, Jézus anyja, akik Saloméval együtt távolról nézték a keresztre feszítést. Vasárnap reggel mindhárman a sírhoz mennek, hogy befejezzék a balzsamozással kapcsolatos teendőket (Mk 16:1).

Miért említi Márk ezt a három asszonyt? Mert ők lesznek az üres sír tanúi (Márk 16. fejezet), tehát fontos tanúi Jézus feltámadásának.

Ironikus, hogy Jézus tanítványai nincsenek jelen, míg a Szanhedrin – a Jézust elítélő testület – egyik tagja a történet hőségévé lép elő! Mit tehetünk, nehogy tétlenek maradjunk kulcsspillanatokban?

TOVÁBBI TANULMÁNYOZÁSRA:

Ellen G. White: *Jézus élete*. Budapest, 1989, Advent Kiadó, „Pilátus palotájának udvarán”, „Golgota” és „Elvégettetett” c. fejezetek, 628-673. o.

„Pilátus szerette volna megszabadítani Jézust. Be kellett azonban látnia, hogy ezt nem tudja megtenni úgy, hogy közben a pozícióját és érdemeit is megtartja. Világi hatalma veszélyeztetése vagy éppen elvesztése helyett azért inkább feláldozott egy ártatlan életet. Milyen sokan vannak olyanok, akik a veszteség vagy a szenvedés elkerülése érdekében hasonló módon inkább feláldozzák meggyőződésüket. A lelkiismeret és a kötelesség mindig megmutatja nekünk azt az utat, amelyen járnunk kellene, az önérdék azonban rendszerint egy másik utat jelöl meg. Evilági érdekeink rendszerint rossz irányba igyekeznek bennünket téríteni, de ha megalkuszunk Sátánnal, akkor ez az alku hamarosan a bűn sötét éjszakájába sodor bennünket” (i. m. 646. o.). „Isten Krisztusra, mint helyettesünkre és kezesünkre helyezte minden gonoszságunkat, bűnünket és igazságtalanságunkat. »A bűnösök közé számláltatott« (Ézs 53:12), hogy megválthasson bennünket a törvény ítéletétől, kárhoytatásától. Ádám minden leszármazottjának a bűne az Ó szívére nehezedett súlyos teherként. Isten haragja a bűnnel szemben, nemtetszésének félelmetes kinyilatkoztatása a bűn, az igazságtalanság miatt rettenettel töltötte el Krisztus szívét. Krisztus egész élete az Atya kegyelmének és megbocsátó szeretetének a jó hírért közzölte az elesett világgal. Üdvösség a bűnösök számára, ez volt a feladata és állandó célja működésének. Most azonban, mivel a bűn szörnyű terhét hordozta, nem tudta meglátni az Atya megbékülést sugárzó arcát. Annak az érzete, hogy az Atya megvonta tőle jelenlétét legnagyobb nyomorúságának ebben az órájában, olyan szomorúsággal és fájdalommal szúrta át a Megváltó szívét, amit senki emberfia nem érthet meg teljesen” (i. m. 660-661. o.).

BESZÉLGESSÜNK RÓLA!

- 1) Figyeljük meg, hogy a Bibliában (lásd pl. Ézsaiás 53) és Ellen G. White műveiben központi téma a helyettes áldozat! Krisztus maga fizette meg bűneink árát. Miért jelenthetjük ki, hogy hamis minden teológiai nézet, ami bármilyen módon csökkenteni próbálja értünk hozott, helyettes áldozatának központi voltát?
- 2) Ki vagy mi a mai „Barabbás”, akinek szabadon engedését követeli a világ Jézus helyett?
- 3) Arimátiai József története szerint miért ne csak a látszat alapján ítéljünk?

ERDÉLYI CSABA:

VÁRATLAN VÉDŐSereg

(2Kir 6,15-17)

Vétkek, tévedések,
vereségek és veszteségek,
aggódás, félelem,
ha mind összefognak ellenem,
s körülkerítenek,
mint sötét seregek:
Uram, hadd tudjam
egészen biztosan,
ha nem látja is a boldogtalan szemem:
köztük és köztem,
mintha lennének tüzes vitézek
s harci szekerek,
állanak fényes mennyei seregek,
– és íme, többen vannak velem,
mint ellenem!